Koningin Wilhelmina, Isaac Newton, Don Bosco, Ben Carson. Vier totaal verschillende mensen, die toch nogal wat gemeen hebben.

OPGROEIEN MET EEN GEMIS

Zo vonden ze alle vier hun bestemming in het leven. Gaandeweg ontdekten ze hun talenten en daarmee droegen ze bij in de samenleving. Ieder op heel eigen wijze:

▶ Koningin Wilhemina groeide uit tot een historische persoonlijkheid, mede vanwege de morele moed, waarmee ze in de jaren 40-45 het Nederlandse volk ondersteunde.

▶ "Hoe kan dat toch? Die appel valt van de boom op mijn hoofd, maar de maan valt niet op de aarde!?" De wiskunde-knobbel van Isaac Newton stelde hem in staat zo'n vraag te beantwoorden. De wetten die hij formuleerde worden sindsdien benut bij allerlei technische toepassingen.

▶ "Jeugdcriminaliteit moet anders worden aangepakt!" Don Bosco was daar diep van overtuigd én hij wist anderen te overtuigen. Italiaanse gevangenisdirekteuren en politici zagen vol respekt hoe zijn aanpak vruchten afwierp: honderden jonge misdadigers maakten een nieuwe start in het leven.

▶ En Ben Carson? In Amerika is hij nu een identificatiefiguur bij uitstek. Veel jonge negers hopen op een toekomst in de sport of de muziek, maar Carson toont dat er ook andere terreinen openliggen. Komend uit een getto vond Ben zijn weg als hersenchirurg. Met dat werk kon hij de levens van allerlei kinderen redden en dát inspireert jongeren.

Hoopgevende verhalen, te meer omdat ze alle vier een moeilijke jeugd hadden. Het gemis van hun vader door overlijden of door echtscheiding liet bij elk diepe sporen na. Wie hun levensverhalen leert kennen kan daar niet om heen. En toch...

Het verlies van hun vader heeft hun leven gekleurd, maar niet volkomen gestempeld. Het is bij littekens gebleven. Dat komt mede door hun moeders en door enkele andere christenen. Want dankzij hen ontdekten ze alle vier: God is mijn Vader. Hij werd hun houvast in het leven.

Wat dééd het Ismaël, dat zijn ouders scheidden? Hoe vond hij het dat er voor hem geen omgangsregeling werd getroffen? Heeft hij zijn vader later ooit nog gesproken? Of zag hij Abraham eerst terug, toen hij met z'n halfbroer Isaäk de begrafenis van hun vader moest regelen?

'IS ER IEMAND, DIE NAA

Natuurlijk, dit zijn typisch moderne vragen, waar we geen antwoord op krijgen. Wat er omgaat in jongeren als Ismaël, die het zonder vader moesten stellen, willen we misschien weten maar daarover spreken de bijbelverhalen nergens. Hoewel? In het Oude Testament wordt het Hebreeuwse woord *jathoom* gebruikt. In onze Bijbel wordt dat helaas vertaald met 'wees'. Dat is jammer, want *jathoom* betekent letterlijk: het kind dat van zijn vader beroofd is, onverschillig of de moeder nog leeft. (Engelse Bijbels schrijven terecht overal 'fatherless') Daarmee is dit woord ook op Ismaël van toepassing, hij was zijn vader kwijt, maar kon gelukkig nog terugvallen op Hagar, zijn moeder.

Het pakket zorgvoorzieningen

Hoe was het dan in bijbelse tijden om als vaderloos kind op te groeien? Uit de wetgeving blijkt hoezeer God het voor hen opneemt. Hij had regels vastgesteld waar *iedereen* zich aan had te houden, niet alleen de directe familie. Want zonder hun vader liepen kinderen grote risico's. Tenminste op drie gebieden:

A. Financieel: welke inkomsten stonden nog ter beschikking?

B. Sociaal: zouden ze in een isolement terecht komen?

C. Juridisch: wie zou er opkomen voor hun rechten?

De maatregelen worden beschreven in **Deuteronomium 10:12-22; 14:22-29; 16:1-17; 24:17-22; 26:12-15 en 27:11-19.**

▶ Lees deze gedeelten door. Het helpt overal waar je het woord 'wees' tegen komt, dat te vervangen door 'vaderloze'. Wat ontdek je aan regels op deze drie gebieden?

▶ Welke materiële ondersteuning moet bijvoorbeeld geboden worden?

▶ Waaruit blijkt dat feestvieren niet beperkt mag worden tot een familieaangelegenheid?

▶ Hoe wordt publiekelijk de rechtshandhaving gegarandeerd?

De tegenvallende praktijk

Het naleven van deze bepalingen blijkt helaas eerder uitzondering dan regel te zijn geweest. Kinderen zonder vader worden met de weduwen en de vreemdelingen vrijwel overal in het Oude Testament onder één noemer samengebracht: de armen van Israël. Want zonder eigen grondbezit betekende hun veranderde leefsituatie op termijn ondraaglijke armoede. Het verantwoordelijkheidsbesef - zelfs van bloedverwanten - bleek in de meeste gevallen snel af te nemen. Job 24 beschrijft waar dit toe leidt. Met hun jeugdige leeftijd stonden de kinderen machteloos als hen bijvoorbeeld hun ezel-

MIJ OMZIET?'

tje werd afgepakt. Als ze al een akker geërfd hadden dan deinsden egoïstische buren er niet voor terug zich dat stuk grond toe te eigenen door de grensstenen te verleggen. Met als gevolg dat de kinderen moesten rondzwerven op zoek naar voedsel.

Wie schulden maakte zat diep in de problemen. Zo hoort Elisa deze klacht van een alleenstaande moeder: "Nu is de schuldeiser gekomen om mijn beide kinderen als slaven voor zich weg te halen." (2 Koningen 4:1-7) Ook Job ziet schreeuwend onrecht om zich heen: "Er zijn er, die de vaderloze van de moederborst roven." (Job 24:9) Kinderen werden als koopwaar verhandeld!

Gunstige uitzonderingen

Hoe is het mogelijk, dat er zo'n grote kloof kon ontstaan tussen de sociale wetgeving en de dagelijkse praktijk? Twee oorzaken zijn te ontdekken. Allereerst waren dit geen wetten waaraan strafmaatregelen gekoppeld waren. Wie ze negeerde werd niet bestraft. De uitvoering kon niet afgedwongen worden. Bovendien lezen we nergens dat leiders in Israël de naleving stimuleerden en zelf het goede voorbeeld gaven. Zodoende kreeg de zorg een puur persoonlijk karakter, maar werd het nooit de gangbare praktijk. Het 'vergeten' van een aantal korenschoven op het veld hing volledig af van de edelmoedigheid van de eigenaar. Dat was dan zijn keuze.

Een enkele keer lezen we van mensen die werkelijk sociaal bewogen waren. Uitzonderlijke personen, zoals Job. Zie **Job 29:12-16 en 31:16-22.**

▶ Waaruit blijkt dat 'de vaderlozen' hem ter harte gaan? Wat ervaren zij er concreet van?

Hét kernvers in de Bijbel

Nederland anno 1996 verschilt enorm van alles wat we zo in de Bijbel tegenkomen. Al neemt het aantal kinderen zonder vader in onze maatschappij toe, hun omstandigheden zijn aanzienlijk anders. En gelukkig vaak veel beter.

▶ Probeer hier eens zicht op te krijgen. Over welk kind-zonder-vader kun je je gedachten laten gaan? Waarin verschilt zijn/haar leven van dat van bijvoorbeeld Ismaël?

▶ Ervaart dit kind wel een bepaalde druk in zijn of haar bestaan? Waaraan denk je dan specifiek?

▶ Wat zegt **Jacobus 1:27** in dit opzicht? Welke koppeling wordt hier aangegeven? Lees eventueel de context, Jacobus 1:22-2:26 voor meer begrip.

▶ Wie ziet naar dit kind om?

Wat mist een kind zonder vader nu eigenlijk? "Ik wijs op vier zaken." Zou Jesaja nu met zo'n openingszin starten?

UITZIEN MET VERWACHTING

"Prima sociale wetgeving, maar dan leiders die dat naast zich neerleggen? Dat is onrechtvaardig!" De enigen die fel protesteerden tegen het maatschappelijk onrecht waren de profeten. Mensen als Jesaja wisten zich van Godswege geroepen hun stem te verheffen. Zo begint Jesaja vurig: 'Doet recht aan de vaderloze!' (1:17), want hij weet: 'Ieder is belust op geschenken en jaagt beloningen na; aan de vaderloze doen zij geen recht...' (1:23).

Uitzichtloos? Nee, toch niet. 'Het volk dat in donkerheid wandelt, ziet een groot licht...' (9:1). 'Want een Kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven, en de heerschappij rust op zijn schouders...' (9:5) Eens wordt het écht anders! Alle hoop op verandering komt samen in één persoon. De Messias. De Redder-Koning. Hij zal alles veranderen, ook op die fronten waar jij dat nodig hebt. Immers, 'men noemt hem...'

Wonderbare Raadsman. Zeker een kind zonder vader hoopt een open oor te vinden voor z'n noodkreten. Je weet het allemaal niet meer? Als levensgids komt Hij naast je staan met raad en daad. Hij heeft *jouw* belang op het oog.

Sterke God. Je zoekt bescherming? Hou moed, hoe zwak je je ook voelt. Hij zal jou beschermen en je krachtig terzijde staan.

Eeuwige Vader. Je mist het omgaan met je vader? De Messias wil jouw Vader zijn. Hij blijft. Zijn zorg is niet tijdelijk maar houdt stand. Eindeloos!

Vredevorst. Je leven is een en al onrust? Hij zal voor jouw veiligheid instaan. Het wordt een nieuw leven, zonder angst en vrees. Met de stabiliteit die je zo broodnodig hebt.

Jesaja wist waar het in zijn tijd aan schortte. Hij kwam op voor de mensen die dat niet voor zichzelf konden. En hij wees vooruit. Naar Jezus. Wij leven zo'n 27 eeuwen na Jesaja. Maar heeft zijn betoog echt alle actualiteit verloren? Wat heeft hij ons te zeggen?

Wonderbare Raadsman
Sterke God
Eeuwige Vader
Vredevorst

'Peilingen' is een bijbelleesprogramma over opvoedingsthema's. Tekst - Jos van Dijken.
Voor info: 'Koers voor ouders', Postbus 18, 3970 AA Driebergen, tel. 0343 - 52 01 04